

RIKSANTIKVAREN
Postboks 1483 Vika
0116 OSLO

Deres ref.:	Vår ref.:	Saksbehandler:	Dato:
a1e041e4-d39b-42dd-8d65-0b5a2148f5f5	24/3062 - 2	Dag Erland Opsahl	30.05.2024

Høring - Bevaringsstrategi for landbrukets kulturmiljø

Det vises til forslag til bevaringsstrategi for landbrukets kulturmiljø mottatt 10.05.2024.

Det ønskes særlig tilbakemelding på om i hvilken grad er avgrensningen egnet til å favne de viktigste behovene og utfordringene knyttet til bevaring og bruk av landbrukets kulturmiljø, og bl.a. om de foreslåtte deltemaene er egnet til å spisse innsatsen mot de riktige områdene innenfor landbrukets kulturmiljø. Vi vurderer avgrensning og deltemaer som svært relevante. Strategien dekker de områdene som betyr noe i landbruket i vår kommune, nemlig driftsbygninger og arealer. Våningshusa er de eneste som ikke omtales, men vi vurderer disse som godt dekket på annet hold, bl.a. gjennom kommunale kulturminnevernplaner.

I det følgende kommenteres deltema 1, 2 og 3. Deltema 4 ikke er relevant i vår kommune.

Deltema 1 – Bygninger i jordbruket

Jordbruket i Eidsvoll kommune rår over et stort antall bygninger som er i bruk i større eller mindre grad. Av de bygningstyper som planforslaget legger hovedvekten på er enhetslåven den som er best representert hos oss, noen i bruk i tradisjonell jordbruksdrift, men de langt fleste i heller ekstensiv bruk. Noen er dog gitt ny bruk av ikke jordbruksmessig karakter, men svært få er ombygd til slikt formål i vesentlig grad.

Det er også en del seterbygninger som ennå står, men ingen av disse er lenger i brukt til setring. De fungerer som fritidshus, eller står til nedfalls. Det er urealistisk å se for seg gjenopptakelse av aktiv seterdrift i Eidsvoll i overskuelig framtid.

Den førindustrielle gårdens bygninger er også representert i noen grad, dog ikke med så mange svært gamle bygninger. Hovedtyngden utgjøres av stabbur.

Enhetslåven er den bygningstypen vi i vår kommune vil ha størst nytte av å bevare og gi ny og helst inntektsgivende bruk. Vi støtter derfor helhjetet Riksantikvarens ønske om å framtidig utnyttelse (s. 14) og har følgende kommentarer:

- Ombygging f.eks. i forbindelse med overgang til løsdrift: Dette er ønskelig, men vil i de fleste tilfeller også innebære større eller mindre grad av påbygg. Det må derfor ikke innføres restriksjoner som kan være til hinder for dette.
- Alternativ bruk: Bruk til annet enn LNF-formål møter i dag en ikke ubetydelig motstand i planverket basert på plan- og bygningsloven. Lempinger på dette gjennom kommuneplanbestemmelser møter motstand på statsforvalternivå. Dette medfører behov for dispensasjoner i hvert enkelt tilfelle. Dette kan være til hinder for mange kreative løsninger i låver ute av tradisjonell bruk, da prosessen for å få tillatelse for noen vil oppfattes som for krevende. Det er altså behov for en tilpasning i plan- og bygningslovgivningen for å fremme alternativ bruk av landbruksbygninger. Dette gjelder for øvrig også de førindustrielle bygningene, selv om alternativbrukspotensialet er mindre her, med unntak av de svært mange stabburene som står og samler skrot i stedet for å bli brukt i inntektsbringende og bygningsbevarende virksomhet.
- Enhetslåvens misjon som «stativ» for solceller er uomtvistelig. Her er potensialet stort, uten at det går ut over jomfruelig mark i form av jord- og skogarealer. Det må derfor ikke innføres restriksjoner som hindrer plassering av solceller også på veggarealer.

Deltema 2 – Jordbrukslandskapet

De største truslene mot jordbrukets kulturlandskap i Eidsvoll er nedbygging og gjengroing. Nedbyggingstrusselen er stadig tilstede, spesielt inntil tettstedene. Gjengroinga har skjedd kontinuerlig siden tidlige 1950-tall og pågår fortsatt, til tross for enkelte prosjekter med gjenåpning av gamle beiter og tidligere dyrka mark.

Vi har følgende kommentarer:

- Det eneste som kan hindre videre gjengroing i ravinelandskapet er gode rammebetingelse for hold av beitedyr, men det ligger utenfor denne strategien. Planer for istandsetting og skjøtsel har liten verdi uten beitedyras hjelp.
- Arkeologiske kulturminner tas tilstrekkelig vare på i forbindelse med nydyrking i og med gjeldende krav om arkeologiske undersøkelser i forkant av alle dyrkingsprosjekter.
- Hvis kartlegging av arkeologiske kulturminner fører til restriksjoner på bruk av dyrka mark til matproduksjon, settes på den ene side press på jordbrukerens inntekstgrunnlag og på den annen side muligheten til å holde på og helst øke landes sjølforsyningsgrad og matvareberedskap. Det må derfor utøves varsomhet mot innføring av ytterligere restriksjoner på ei næring som allerede er underlagt strenge restriksjoner.

Deltema 3 – Kulturmiljø i skogen

Bevaring av kulturhistoriske bygninger og anlegg i skogen er et lite tema i Eidsvoll, da vi har få slike. Når det gjelder automatisk fredete kulturminner i skogen er situasjonen ganske sikkert tilsvarende her som de fleste andre steder. Det kommersielle skogbruket drives på samme måte her som ellers, og har en stor økonomisk betydning for skogeierne, og samfunnet for øvrig. Det er sikkert også hos oss en del slike kulturminner som ikke er kartlagt, men laserskannede kart over skogbotnet er tilgjengelige og kan være til god hjelp for å unngå å skade kulturminner som gir spor i jordoverflaten og dermed er synlige på slike kart. En mer systematisk bruk av disse kartene av skogeiere og skogsentreprenører vil i stor grad kunne hindre skader. Dette vil i sin tur minske behovet for nye restriksjoner på skogdrift gjennom skjerping av lover og forskrifter.

Med hilsen

Dokumentet er elektronisk godkjent og har derfor ingen signatur